

Raoul Marc JENNAR

GATS

Algemeen Akkoord
over de Handel in Diensten

of

hoe
200 jaar
politieke en sociale
verworvenheden
terugdraaien
en hoe
het Zuiden herkoloniseren

Unité de Recherche,
de Formation et d'Information
sur la Globalisation (URFIG)
9, rue Dareau - 75014 Paris
www.urfig.org/français.htm

Oxfam
Solidariteit

Vierwindenstraat 60
1080 Brussel
02/501 67 00
Fax : 02/511 89 19
oxfamsol@oxfamsol.be
www.oxfamsol.be

Oxfam
Solidariteit

Een andere wereld.
We staan er op!

De Akkoorden van Marrakesj, ondertekend in 1994 na afloop van de Ronde van Uruguay, verschaffen het institutionele en normatieve kader, dat er voor zorgt dat de planeet banale koopwaar wordt. Eén van die akkoorden ligt aan de basis van het ontstaan van de Wereldhandelorganisatie (WTO). Een ander stelt het programma op voor de volledige privatisering van alle dienstensectoren, het Algemeen Akkoord over de Handel in Diensten (GATS). Binnen dit unieke kader dat poogt de wereld te regeren, op basis van de regels van de commerciële concurrentie, speelt de Europese Unie een uiterst agressieve rol als motor van de liberalisering van de diensten.

Om dit risico correct in te schatten, moet men enkel de dominante ideologie die de Akkoorden van Marrakesj, de macht van de WTO en het dwingende karakter van het GATS bepaalt, voor de geest halen. Het is ook enorm belangrijk zich niet te laten inpakken door de dubbelzinnige taal van de Europese Commissie, een niet verkozen en niet gecontroleerde regering, die vooral de belangen van de lobby van de zakenwereld, behartigt. ■

Vertaling: Karin Lievens – juli 2003

DE WTO, INSTRUMENT VAN DE KOOPMANSIDEOLOGIE

De Akkoorden van Marrakesj, die de WTO bepalen, luiden een nieuw tijdperk in en veranderen globaal de intermenselijke verhoudingen in al hun aspecten. De doctrine, die via deze akkoorden wordt opgelegd, is er één van ongebreidelde vrije handel. De relaties tussen mensen worden aangepast aan de handelsverhoudingen. Ze worden onderworpen aan commerciële wetten, die elke vorm van discriminatie verbieden. Met andere woorden, er is geen plaats voor individuele of collectieve bijzonderheden.

Als men daar geen aandacht aan schenkt, zal geen enkele staat op termijn nog het recht hebben een specifiek beleid te voeren, dat rekening houdt met eigen nationale kenmerken, behoeftes en prioriteiten of dat de uitdrukking is van eigen samenlevingsvormen. Eigen economische en fiscale keuzes, en eigen gezondheidspolitiek, een eigen maatschappelijk beleid, milieubeheer of ethische politiek zullen worden beschouwd als “een rem op de vrije handel”. En dat geldt voor de rijke landen, maar ook voor de ontwikkelingslanden. Elke staat zal moeten afzien van zijn eigen wetgeving en zal zijn burgers moeten onderwerpen aan de regels van de concurrentie, die voornamelijk gunstig zijn voor de privébelangen van de machtigsten der aarde.

Als men daar geen oog voor heeft, zal op termijn alles wat vast of vloeibaar is, ertsen, planten, dieren, de mens en al wat de mens

creëert en produceert te koop zijn. Alles kan gekocht en verkocht worden.

De WTO is op dit ogenblik de machtigste internationale organisatie van de wereld. Zij concentreert de macht om de regels te bepalen, ze uit te voeren en de landen die ze niet respecteren te straffen. Bovendien is ze ook de enige internationale instelling die over de macht beschikt om het respect voor de regels die zij zelf oplegt, af te dwingen.¹ Elk land wordt verplicht haar eigen wetgeving aan te passen aan de wetten van de WTO. Bovendien overstijgen die regels ruimschoots het strikt commerciële. De WTO functioneert ondoorzichtig en is gebaseerd op de oligarchie van de machtigste landen (Europa, Verenigde Staten, Japan, Canada)² die hun wil aan de zwakkeren willen opleggen. Met de macht waarover alleen de WTO beschikt, domineert het recht van de commerciële concurrentie alle andere rechten, in het bijzonder de mensenrechten, de economische en sociale rechten, en de milieunormen, waar iedere burger van geniet dank zijn de grondwettelijke bepalingen vastgelegd in nationale of internationale overeenkomsten.

Het GATS is het internationale juridische instrument, waarmee de geïndustrialiseerde landen binnen de WTO, hopen de radicale vrijhandelsdoctrine toe te passen in de tertiaire sector, die alle diensten van het economische en maatschappelijke leven groepeerst.

Onder diensten verstaan wij meestal, de activiteiten van de tertiaire sector. Met andere woorden de activiteiten die niets met landbouw of industrie te maken hebben. Het zijn functies van algemeen belang. Onder de noemer diensten vallen bijvoorbeeld: de financiële activiteiten (verzekeringen, banken), de distributie (kleinhandel of groothandel), de adviserende of bijstandsactiviteiten (boekhouden, juridische bijstand, fiscaal advies), wat geen handel is (alle activiteiten van algemeen

belang op sociaal, cultureel vlak en op vlak van de permanente vorming), de gezondheidszorg, onderwijs, milieubescherming, transport, telecommunicatie, administratie en vrije tijd.

De diensten geven nu, in de geïndustrialiseerde landen, aan 60 procent van de actieve bevolking werk. De diensten kunnen vervuld worden, ofwel door privé-actoren, ofwel door publieke actoren, of door privé-actoren gesubsidieerd door publieke overheden.

HET GATS, EEN PRIVATISERINGSMACHINE

Het GATS is een internationaal verdrag dat hoofdzakelijk bestaat uit “maatregelen die de handel in diensten belemmeren” (artikel 1,1 – doelstelling). De term “maatregelen” slaat op alle wetten, reglementeringen, procedures en alle nationale, regionale en lokale administratieve bepalingen (artikel 28 – definities) die worden uitgevaardigd door de centrale, regionale of lokale regeringen en besturen en door de niet-gouvernementele organisaties, wanneer ze macht uitoefenen, die de publieke overheid gedelegeerd heeft (artikel 1,3a).

Het GATS wil invloed uitoefenen op alle nationale en lokale wetgevingen en reglementeringen en zelfs op privé-instellingen, die opdrachten van algemeen belang vervullen.

Met welk doel? Zoals overwegingen 2 en 3 van de tekst, net als het artikel 19 bepalen: “om geleidelijk het niveau van de liberalisering van de handel in diensten te verhogen”

Hoe? Door “een reeks van opeenvolgende onderhandelingen, die periodiek plaats zullen vinden.”

Tijdens elke reeks onderhandelingen, zal elke staat uitgenodigd worden over te gaan tot nieuwe liberalisering in de dienstensectoren, die totnogtoe niet opengesteld waren voor liberalisering (artikel 19). Het einde, dat niet vastligt, dat is de liberalisering van **alle** dienstensectoren, nadat, keer op keer, alle “remmen op de vrijhandel” uitgeschakeld zijn. Die remmen zijn de nationale wetgeving en lokale reglementeringen die de eigenheid van elk land, elke regio of elke gemeenschap beschermen, of het nu gaat over ethische en sociale normen, gezondheidsnormen, milieu of culturele normen.

Over welke diensten gaat het? De tekst is zeer duidelijk: het gaat over “alle diensten in alle sectoren met uitzondering van de diensten die niet verstrekt worden op commerciële basis, of niet in concurrentie treden met één of

meerdere dienstverleners.” (artikel 1,3 b en c). Het is overduidelijk, met uitzondering van onaantastbare staatsdiensten (defensie, justitie, en de bestuurlijke diensten van de centrale en lokale overheid), zijn alle diensten onderworpen aan het GATS. Van onderwijs via natuurparken, tot de diensten voor het waterbeheer, heeft de WTO een inventaris opgemaakt van niet minder dan 160 verschillende dienstensectoren .

Het GATS pakt op verschillende wijzen de bestaande wetgevingen, reglementeringen en procedures aan. Het legt verplichtingen op aan alle lidstaten van de WTO en hun ondergeschikte machten in verband met de vier vormen van dienstverlening (artikel 1,2 en, voor vorm 4, Annex bij GATS over de mobiliteit van fysieke personen):

- Vorm 1: de dienstverlening over de grenzen heen; bijv.: een advocatenkantoor in land A geeft advies aan een cliënt in land B; krachtens het GATS, is er een uitvoer van een dienst van land A naar land B en enkel de dienst steekt de grens over;
- Vorm 2: het verbruik van diensten over de grenzen: bijv. een toerist van land A doet beroep op de diensten van een garagist in land B; volgens het GATS is er uitvoer van een dienst van land B naar land A;
- Vorm 3: een dienstverlener uit land A vestigt zich in land B; bijv. een hotelketen uit land A vestigt zich in land B: krachtens het GATS is er een uitvoer van land A naar land B;
- Vorm 4: de mogelijkheid dat een dienstverlener uit land A een beroep doet op personeel uit land B; bijvoorbeeld: een bouwbedrijf van land A gebonden aan loonreglementering, en sociale wetgeving, doet voor één jaar een beroep op een metsers uit land B, waar die reglementeringen niet bestaan of minder voordelig zijn. Krachtens het GATS is er uitvoer van diensten van land B naar land A.

Het GATS legt aan alle lidstaten van de WTO, twee algemene verplichtingen op: de behandeling van de meest begunstigde natie en de doorzichtigheid.

Het principe van de meest begunstigde natie

verplicht elke staat ertoe om alle dienstverleners uit alle lidstaten, op voet van gelijkheid te behandelen. Een staat A die fiscale vrijstelling verleent aan een bedrijf uit land B, is verplicht diezelfde voorkeursbehandeling te geven aan alle bedrijven van dezelfde sector van alle WTO-lidstaten.

In naam van de doorzichtigheid moet elke lidstaat het geheel van zijn nationale en lokale wetgevingen, reglementeringen en procedures in verband met de dienstverlening, kenbaar maken aan de WTO. De Verenigde Staten stellen zelfs voor dat al die “maatregelen” voorgelegd zouden worden aan de WTO **voordat** ze worden goedgekeurd door de eigen bevoegde nationale of lokale instellingen. In Europa lijken sommige politici helemaal niet vijandig te staan tegenover dit voorstel. Dat bleek onlangs nog toen de voorzitter van het Brussels Gewest, de Donnea, in een reactie op het voorstel om in de kantines van scholen en openbare diensten producten te verkopen van de eerlijke handel, verklaarde dat hierover eerst het advies moest worden ingewonnen van de Europese Commissie en de WTO.

Het GATS wil de lidstaten ook onderwerpen aan een reeks “disciplines” op het vlak van subsidies, zodat deze geen verstorend effect kunnen hebben op de handel in diensten (artikel 15). Deze “disciplines” zullen uitgewerkt worden binnen de WTO. Tientallen dienstensectoren en meer bepaald de niet-commerciële diensten, worden door deze “disciplines” bedreigd.

Vanaf het ogenblik dat een lidstaat zich verbindt tot het liberaliseren van een bepaalde dienstensector, legt het GATS een aantal specifieke verplichtingen op. Die slaan op: de doorzichtigheid, de binnenlandse wetgeving en reglementering, de toegang tot de markt en de nationale behandeling.

Maar wat betekent dit in de praktijk?

Eerst en vooral betekent dit dat na een periode van onderhandelingen, de Staat voor de betrokken dienst de stand van zaken van de liberalisering aangeeft. Dat betekent automatisch dat die toestand van liberalisering beschermd is tegen elke nieuwe vorm van overheidsinmenging.

Het engagement slaat ook op de bedoelingen

van het land met betrekking tot die sector: wat willen ze nog meer liberaliseren, welke vorm van dienstverlening en eventueel welke beperkingen wil de staat opleggen aan het liberaliseringsproces. Deze beperkingen, die men "vrijstellingen" noemt, zijn onderhevig aan een verder onderzoek in een andere fase van de onderhandelingen, en zijn in elk geval niet definitief. Die beperkingen moeten formeel op een lijst van uitzonderingen op de behandeling van de meest begunstigde natie, worden aangeduid. Deze lijst zorgt ervoor dat elke betrokken sector de graad van toepassing kent van de verplichtingen van het GATS, voor elk van de vormen van dienstverlening.

Voor elke sector die zich verplicht tot een proces van liberalisering, zijn de specifieke verplichtingen waar de staat moet aan voldoen, de volgende:

- Onder het hoofdstuk transparantie, moeten minstens elk jaar de nieuwe normen en regels betreffende de sector of wijzigingen aan de bestaande bepalingen, gemeld worden aan de WTO;
 - wat betreft de wetgeving, reglementeringen en wettelijke of administratieve procedures van de centrale, regionale en lokale overheden van het land, deze mogen "niet strenger zijn dan noodzakelijk", zodat ze geen "onnodige obstakels vormen voor de handel in diensten" (artikel 6.4). Hier ook moet, volgens het GATS de WTO de "disciplines" die de obstakels moeten identificeren", uitwerken. Onder de voorstellen ter discussie : criteria voor de definitie van drinkwater, normen voor de beroepskwalificatie, veiligheidsnormen op het werk, voorkeurtarieven opgelegd door de publieke overheid ten voordele van behoeftige personen van elektriciteit, gas en telefoon, het gewaarborgd minimuminkomen,....
- krachtens artikel 6.5, zullen deze disciplines vervangen worden door de "internationale normen van de bevoegde internationale organisaties" eens de WTO ze aangenomen heeft; Dit betekent dat het GATS de bovenhand krijgt op het geheel van het internationaal recht!
- Eens er een verbintenis is aangegaan betreffende de markttoegang van een bepaalde sector, heeft de staat geen

enkel recht meer om welke beperking dan ook op te leggen in verband met het aantal dienstverleners, de waarde van de transacties, het totale aantal operaties, het aantal tewerkgestelde personen, het juridische statuut van de dienstverleners, het volume aan geïnvesteerd buitenlands kapitaal.

- voor elke sector die zich verplicht tot liberalisering, moet de regel van de nationale behandeling toegepast worden. Dit betekent dat alle buitenlandse dienstverleners dezelfde behandeling moet krijgen als de binnenlandse.

Deze specifieke verplichtingen hebben uitermate belangrijke gevolgen:

- a) wanneer een land ermee instemt om zonder enige beperking zijn markt te openen voor alle dienstverleners, dan betekent dit dat het land ook moet **verzaken aan het monopolie op de publieke diensten** in de betreffende sectoren; De pleitbezorgers van het GATS verklaren zelf dat "het openstellen van de dienstenmarkt aan de buitenlandse dienstverleners duidelijk in tegenstelling is met het behoud van het publieke monopolie." ³
- b) wanneer een land er zich toe verplicht, zonder uitzondering, de nationale behandeling toe te passen in een sector van diensten, dan betekent dit dat in die sector, **elke vorm van onderscheid tussen de profit- en de non-profitsector moet verdwijnen**, want het is immers verboden aan de diensten in die sector subsidies, leningen, garanties op leningen, schenkingen of wat dan ook te doen, toe te kennen, omdat dit de vrije concurrentie zou kunnen vervalsen;
- c) de toepassing van het principe van nationale behandeling **leidt bijna automatisch van de liberalisering naar de privatisering**, omdat de publieke overheid financieel gewurgd wordt als ze dit principe moet respecteren;
- d) deze verbintenissen maken een einde aan de vrije democratische keuze. De regels voor de toegang tot de markt en voor de nationale behandeling ontnemen de democrati-

sche instellingen alle macht om autonoom een beleid uit te stippelen dat rekening houdt met de noden van de gemeenschap, de provincie, het departement, de regio of de staat. Bovendien, is een verbintenis altijd onomkeerbaar. Artikel 21 van het GATS preciseert dat elke staat die iets zou willen wijzigen aan haar verbintenissen dat ingaat tegen de verdere liberalisering, met alle andere lidstaten van de WTO zal moeten onderhandelen over de financiële compensaties die deze van rechtswege kunnen eisen. In geval van onenigheid, zal het WTO-orgaan voor de regeling van geschillen, de knoop doorhakken. De ex-directeur van het Departement van Diensten van de WTO, M. David Hartridge stelde dat de verbintenissen van het GATS "effectief onomkeerbaar" zijn.⁴ Met andere woorden de burgers zullen aan de verkiezingen kunnen blijven deelnemen, maar ze hebben niet langer

de mogelijkheid om de keuze van hun regering aan te vechten als die zou ingaan tegen het algemeen belang.

In december 2002, erkende Europees Commissaris Pascal Lamy, verantwoordelijke voor de onderhandelingen met de WTO, dat de vormen 3 en 4 van het GATS eigenlijk een multilateraal akkoord over het investeren in de dienstensector, uitmaken.⁵ En inderdaad, net als in het MAI-project van de OESO, stellen we dezelfde wil vast om de publieke opinie onwetend te houden, dezelfde weerstand tegen elke vorm van controle op de buitenlandse investeringen, dezelfde combinatie van de principes van dezelfde behandeling van de meest begunstigde natie en van de nationale behandeling, hetzelfde onomkeerbare karakter, hetzelfde dwingende juridische statuut, dezelfde overheersing op het nationale recht van de lidstaten.

DE OPENBARE DIENSTEN BEDREIGD

Een kluns is hij/zij die nu nog het begrip openbare diensten verdedigt. Sommigen vinden het een typisch voorbeeld van archaïsch links, dat niet meer beantwoordt aan de eisen van de moderne tijden. Het woord « modern » wordt meer dan eens gebruikt als alibi door hen die de fundamentele rechten, die ze ooit toekenden, willen terugschroeven.

Vandaag, net als gisteren, beroepen diegenen die de maatschappelijke keuzes onderwerpen aan economische prioriteiten, zich op de noodzaak « modern » te zijn.

Moet de moderniteit net niet in dienst staan van alle instrumenten die de capaciteit voor het toepassen van de fundamentele rechten verhogen: het recht op gezondheidszorg, op

onderwijs, op gezonde lucht, eten en drinken, zonder hinder te ondervinden van overlast die sommige menselijke activiteiten veroorzaken, op toegang tot diensten die enerzijds rekening houden met het algemeen belang en de anderszijds met de individuele behoeften. Daarbij denken we vooral aan alles wat te maken heeft met communicatie, personenvervoer, het transport van goederen en koopwaar of het versturen van boodschappen en informatie ?

De dominante ideologie, die blijkbaar politieke actoren van allerlei strekkingen kan bekoren, wil ons laten geloven dat het algemeen belang beter gediend is als die wordt toevertrouwd aan de privé-sector, dus aan de individuele belangen.

De slogan – en het blijft maar een slogan –

« als het privé is, is het beter, zekerder en minder duur » is de nieuwe geloofsbelijdenis geworden, waar alle burgers zich maar moeten toe bekeren. Bewijzen van het tegendeel, ze liggen nochtans voor het rapen, worden handig weggemoffeld. De privatisering beperkt zich meestal tot een overgang van een overheidsmonopolie tot een privé-monopolie, dat geen enkel voordeel meebrengt voor de verbruiker. De privatisering gaat meestal gepaard met een verslechtering van de kwaliteitsnormen (veiligheid, gezondheidsniveau... en vaak, ook met een verhoging van de prijs; de privatisering brengt meestal een massale vernietiging van arbeidsplaatsen met zich mee. Het dogma van de superioriteit van de privé-sector vormt de basis van het GATS.

Het omgekeerde fetisjisme en de zaligverklaring van de openbare sector, is ook uit den boze. Het is duidelijk dat er nog heel wat moet gebeuren om de prestaties van de sector te verbeteren, haar aanpassingsmogelijkheden aan de nieuwe technologieën te verhogen. De openbare diensten moeten meer open staan voor de verwachtingen van hen die ze moeten dienen. Maar, in een samenleving waarin de staat voor een noodzakelijke herverdeling zorgt, zodat solidariteit kan omgezet worden in gelijkheid, is de openbare sector onvervangbaar. Alleen de openbare sector kan voorkomen dat we verglijden naar een maatschappij, waarin gezondheidszorg, onderwijs en levenskwaliteit enkel toegankelijk zijn voor hen die het kunnen betalen.

Het GATS is een privatiseringsmachine die een belangrijke bedreiging vormt voor allen die ervan overtuigd zijn dat de openbare dienst garant staat voor het uitoefenen van de fundamentele rechten en voor het primaat van het algemeen belang. En dit om vier redenen :

Eerste reden : het evoleurende karakter van het GATS . Dit akkoord vormt, in tegenstelling tot veel internationale akkoorden, geen eindpunt, maar een startpunt. Door het ononderbroken proces van liberalisering, zal op termijn geen enkele dienstensector er kunnen aan ontsnappen. Wat vandaag nog niet geliberaliseerd is, komt morgen aan de beurt, binnen het kader van dit akkoord. Het kan zelfs buiten dit kader om, als je kijkt naar het document dat bij de WTO door de

Amerikaanse delegatie is afgeleverd en dat over de huidige beperkingen stelt : « Het is ons streefdoel die beperkingen in alle dienstensectoren drastisch te verminderen, te beginnen met de nationale bepalingen die nu al onderhevig zijn aan de reglementering van het GATS en daarna met die bepalingen die nu nog niet onder het GATS vallen, om zo alle mogelijke dienstverleningen te omvatten.⁶

Tweede reden : Het GATS geeft geen enkele garantie dat nooit geraakt zal worden aan die sectoren en rechten die nooit in vraag mogen gesteld worden zoals, het onderwijs, de gezondheidszorg en de cultuur. Het GATS maakt alleen een uitzondering voor de staatsdiensten en erkent de openbare sector niet. De mechanismen die ze in werking stelt, leiden tot de ontmanteling van die sector. Het GATS erkent het principe van de universele diensten niet en vormt er zelfs een bedreiging voor. Dit principe bepaalt de verplichting van alle dienstverleners of ze nu privé of van de openbare sector zijn, om als ze in sectoren van algemeen belang actief zijn, zo te handelen dat niemand gediscrimineerd wordt. In de vraag van de Europese Unie aan 109 landen om hun diensten open te stellen voor de liberalisering, worden heel wat openbare diensten geviseerd (zie verder –het GATS en water)

Derde reden : Nu al, worden in alle voorbereidende werkdocumenten van de WTO, sectoren als onderwijs, gezondheidszorg en cultuur behandeld als markten, die bevrijd moeten worden van nationale reglementeringen, zeker wat betreft het streven naar gelijke rechten. Die normen worden gezien als « een rem op de handel ». De WTO, samen met de Europese Commissie, vragen een lijst, land per land, van alle wettelijke of reglementaire obstakels voor de vrije markt, zowel op nationaal, regionaal, provinciaal, departementaal of lokaal vlak.

Vierde reden : De onzekerheid van de bepalingen die de dienstensectoren moeten beschermen, en waarvoor de staat een vrijstelling heeft bekomen.

Punt 6 van het bijvoegsel van het GATS met betrekking tot de vrijstellingen, bepaalt dat « in de regel de vrijstellingen niet langer dan tien jaar geldig zijn ».

De Europese Commissie bezorgde begin 2003 aan 15 regeringen een aantal documenten over de vrijstellingen op de behandeling van de meest begunstigde natie⁷ en stelt daar in dat die bepalingen, vastgelegd in 1994 en nog dit jaar bevestigd, van « onbepaalde » duur zijn. Maar een maand eerder, herinnert de EC er in een ander document aan dat die vrijstellingen onmogelijk verlengd kunnen worden⁸.

De kwestie van de diensten vormt een nationale, Europese en mondiale inzet. Laat er geen twijfel over bestaan : het is niet omdat

een aantal landen uit het Zuiden niet beschikken over openbare diensten, dat ze bereid zijn hun culturele eigenheid, hun grondstoffen, hun eigen organisatievormen, hun patrimonium, prijs te geven. Ze zijn ook niet zomaar bereid om het politiek-economische voogdij-schap van de vroegere koloniale mogendheden te vervangen door de economische sla-vernij van de multinationale bedrijven.

Zowel bij hen, als bij ons, voorziet de privé-sector slechts voor een deel in de basisbehoefte en zorgt in elk geval nooit voor de totale invulling.

DE OPENBARE DIENSTEN BEDREIGD

1. DE ZELFVERNIETIGING VAN HET EUROPESE MODEL

Wat betekent het begrip “Europees model”? Over het algemeen neemt men aan dat de meerderheid van de Europese landen, aan het eind van de 19de eeuw, een beleid ontwikkelden

dat er toe leidde dat, in verschillende mate, de staat en de openbare overheden een regulerende en herverdelende functie kregen, en er zodoende voor zorgden dat de burgers van vrijheid en onderlinge solidariteit konden genieten.

De idee van de individuele rechten (vrije meningsuiting, vrijheid van organisatie, persvrijheid, godsdienstvrijheid...) maar ook van de collectieve rechten (recht op gezondheidszorg, op onderwijs en cultuur, op werk, op onderdak, op sociale zekerheid...) is ontstaan in Europa. Het “Europees model” werd, zeker

na de Tweede Wereldoorlog, hét staatsmodel dat garant staat voor een democratie die streeft naar gelijkheid van rechtswege voor iedereen.

De wil om de formele aspecten van de democratie te overstijgen en er een inhoud aan te geven is vertaald door de uitwerking van een politiek, omkaderd, gegarandeerd en zelfs geleid door de openbare overheden: het gewaarborgd minimumloon, de aanstelling van bepaalde duur voor wekelijkse contracten, werkloosheidsuitkeringen, gezinsuitkeringen, ziekte- en invaliditeitskassen, pensioenfondsen, gewaarborgd bestaansminimum. Dit beleid behartigde het bestaan van syndicale organisaties en mutualiteiten; en riep op tot een regelmatig overleg tussen de zogenaamde sociale partners. Op die manier creëerden en bestuurden de openbare overheden, instellingen op verschillende niveau's, de zogenaamde openbare diensten;

Dit beleid heeft de overheden ertoe verplicht te werken met een netwerk van privé- instellingen en verenigingen ten dienste van de gemeenschap en die gesteund worden door die overheid: de non-profit sector.

Zo ziet het Europese Model eruit, met de nodige verschillen van land tot land. Dit model is zeker vatbaar voor verbeteringen, maar het is vandaag de dag het meest gevorderde model wat betreft de verzoening tussen vrijheid en solidariteit en het meest geschikte model om de democratie te versterken, omdat het weigert die enkel toe te spitsen op verkiezingen en enkele grondwettelijke beginselen, hoe belangrijk die ook zijn.

In het geval van het alternatief, het Amerikaanse model, staat in naam van de vrijheid het individu op de voorgrond. Daar regeert de wet van ieder voor zich, de privé-liefdadigheidsinstellingen nemen de plaats in van de openbare diensten en compenseren, voor zover dat mogelijk is, de onwil om die rechten te erkennen. In het Amerikaanse model kan de ongelijkheid enkel erkend en gestraft worden via juridische procedures, die alleen de rijken kunnen bekostigen. Daar treedt de minimale staat enkel op als het gaat over het leger, de veiligheidsdiensten en de politiediensten en in die sectoren waar ze de privé-bedrijven kunnen steunen.

Jammer genoeg zorgt de keuze om een Europese Unie uit te bouwen die voorrang geeft aan een commerciële, economische en financiële benadering, voor de vernietiging van een model dat decennia na decennia, moeizaam is opgebouwd. De eenmakingsverklaring en de verdragen van Maastricht en Amsterdam, geven de voorkeur aan de vrije concurrentie binnen een eengemaakte markt en dienen als rechtvaardiging voor de radicale ommezwaai van het beleid sinds het einde van de 19de eeuw, dat er naar streefde steeds meer solidariteit teweeg te brengen, te organiseren en te versterken. Vandaag de dag is Europa bezig alles te vernielen, wat de Europeanen in meer dan honderd jaar hebben opgebouwd.

De omvang van de privatiseringen opgelegd door de Europese Commissie of beslist door de regeringen, en de wil om bijna systema-

tisch alle activiteiten die het algemeen belang tot doel hebben, toe te vertrouwen aan het privé-initiatief, vormt de eerste golf van ontmanteling van het Europese model.

De stuwende kracht van de Europese Unie binnen de WTO en de agressieve houding waarmee men het GATS in haar meest volledige vorm wil uitvoeren "met de bedoeling om de liberalisering stapsgewijze toe te passen op alle sectoren van alle diensten", liggen aan de oorsprong van de tweede golf die nu aan de orde van de dag is en waarover onderhandeld wordt.

2. DE ECHE BESLISSERS: TAHD, UNICE...

De ver gevorderde staat van de Europese constructie, die voorrang verleent aan de commerciële, economische en financiële aspecten, mondt nu uit in een situatie waarover enkel de zakenwereld tevreden is. Vandaag de dag hebben we te maken met een Europese Commissie, die beschikt over een buitengewone macht op het vlak van de handel, de concurrentie en de financiële kwesties. Maar eigenlijk wordt deze instelling zeer weinig gecontroleerd door een Europees Parlement met zeer beperkte bevoegdheden en door regeringen die medeplichtig of onverschillig zijn. De Europese Commissie gebruikt en misbruikt het extreem technische karakter van de dossiers om fundamentele maatschappelijke keuzes op te leggen.

Deze keuzes zijn gestoeld op de dominante ideologie binnen de Commissie, met een dogmatisme, het Stalinisme van de Sovjet-Unie waardig, namelijk het rotsvaste geloof in de absolute vrije markt. Deze keuzes worden opgelegd door uitermate machtige drukkingsgroepen, waar de Europese Commissie niet alleen niet aan weerstaat, maar zelfs zeer gewillig naar luistert. In het bijzonder twee van die "lobby's" drukken er op dat de diensten zouden geliberaliseerd worden, of dat de voorwaarden voor hun liberalisering zouden gecreëerd worden:

De Transatlantische Handels Dialoog (TAHD): is ontstaan op initiatief van de Europese Commissie en het Amerikaanse Ministerie van Handel. Verenigt de top van Amerikaanse en Europese zakenlui. Die komen elke zes

maand bijeen en publiceren hun "aanbevelingen"; De Europese Commissie die eigenlijk over het algemene belang moet waken, heeft twee van haar functionarissen vrijgemaakt om na te gaan of die "aanbevelingen" nageleefd worden.

Eén van die aanbevelingen van de TAHD is, dat de nationale, regionale, provinciale en lokale wetgevingen en reglementeringen, aangaande de gezondheidszorg, veiligheidsnormen of milieubeleid, en die een "obstakel voor de handel" vormen, zouden verdwijnen. Binnen dit kader wordt het gewaarborgd minimumloon in vraag gesteld en beschouwt men de sociale wetgeving als een rem op de vrije concurrentie. Volgens de TAHD zijn er dagelijks contacten met de Europese Commissie.

Binnen de UNICE, de grootste patroonsvereniging van Europa, ontstond de "European Services Network (ESN)", die werd later de European Services Forum (ESF); in nauwe samenwerking met haar Amerikaanse tegenhanger, de US Coalition of Services Industries, vaardigde een reeks principes in verband met de liberalisering van de diensten uit, die men ongewijzigd terugvindt in de stellingen van de Europese Commissie: druk in het voordeel van een doorgedreven liberalisering van alle sectoren van alle diensten; een uitzonderlijke aandacht voor het ontmantelen van de nationale wetgevingen en reglementeringen die ingaan tegen de vrije concurrentie; versterkt toezicht op het respecteren van de reglementering van het GATS door de lidstaten en haar ondergeschikte autoriteiten; opheffen van de nationale en regionale eisen in verband met het personeel; versteviging van de "disciplines" uitgevaardigd door de WTO om de nationale en regionale reglementeringen te beperken, enz.

Deze drukkingsgroepen zijn de echte beslissers. Met de steun van de 15 regeringen, vertaalt de Europese Commissie hun wil en politieke voorstellen. In de documenten van de Commissie, vind je dan ook vaak zinnen terug, woord voor woord, uit de brochures van die lobby's. Aangezien de Commissie weigert de documenten betreffende de vraag en aanbod van de liberalisering van de diensten, met het Europese Parlement en de Nationale Parlementen te bespreken, terwijl zij toch

democratisch gerechtigd zijn, is het met deze drukkingsgroepen dat ze opgesteld zijn. Het is aan hen dat de Europese Commissie heeft gevraagd, een lijst op te stellen, land per land, van alle wetgevingen en reglementeringen die zij als obstakels ervaren voor de handel.

3. HET ECHE EUROPESE PROJECT: EEN ATLANTISCHE EENGEMAAKTE MARKT

Het project in wording is niet het Europese model te verbeteren of te veralgemenen. Wat nu aan de gang is, is de ontmanteling van dat model. De Europese regeringen, alle politieke tendensen inbegrepen, hebben een belangrijke keuze gemaakt, zonder hun burgers daarover te raadplegen: ze hebben ervoor gekozen het Amerikaanse model over de Europese markt te verspreiden binnen het kader van wat wordt voorgesteld als een "transatlantisch economisch partnerschap."

De voorganger van Pascal Lamy, Leon Brittan, Europees Commissaris voor Internationale Handel, lanceerde de onderhandelingen over een "Nieuwe Transatlantische Markt (NTM)."

De Britse verantwoordelijke van dit project, liet geen twijfel verstaan over de kleur: het gaat erom, noch min noch meer, een uitgebreide vrijhandelszone te creëren tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten. Dit betekent dat de economie van de 15 Europese landen in handen komt van het Amerikaanse systeem, van Amerikaanse procedures, van Amerikaanse bedrijven.

Zo openhartig voorgesteld, is het project veel te choqeurend om aanvaard te worden door regeringen die van de dubbele taal een methode hebben gemaakt. Na een intense druk van de publieke opinie, van syndicale organisaties en enkele elementen van links in Frankrijk, werd de regering Jospin verplicht van de NTM af te zien.

Maar drie maand later, tijdens de Top USA-EU van 18 mei 1998 in Londen, tekenden de Europese Unie (onder Brits voorzitterschap) en de VS een "Gemeenschappelijke verklaring over het Transatlantisch Economisch Partnerschap (TEP)". Het was dezelfde boodschap, maar in een andere vorm. Daarna

kopiëerde de Europese Commissie nog eens de aanbevelingen van de TAHD en bereidde een "Actieplan van het Transatlantisch Economisch Partnerschap" voor. Dit plan werd op 9 november, zonder enige discussie, aanvaard door de Europese Ministerraad, zoals blijkt uit het verslag van de vergadering.

Het TEP houdt een dubbele verbintenis in:

- a) de verbintenis tussen de Amerikanen en de Europeanen om over alles afspraken te maken om zodoende langzaam de transatlantische vrijhandelszone op te bouwen. Met andere woorden ze zijn het eens om op het hele Europese grondgebied alle nationale en regionale wetgevingen en reglementeringen, die een belemmering zouden kunnen vormen voor de Amerikaanse bedrijven (zoals sociale bescherming en milieubepalingen, arbeidsrecht, openbare diensten, gezondheidsnormen, publieke markten, investeringen, concurrentie, etc) af te schaffen;
- b) De verbintenis tussen dezelfde partners om samen binnen de WTO alle projecten van liberalisering te doen vooruitgaan.

Om dit mogelijk te maken hebben de USA en de EU nog een andere verbintenis: namelijk om "het standpunt van het zakenmilieu, en meer bepaald dat van het kader van de TAHD na te gaan" en om samen te werken "op basis van de aanbevelingen van de industrie." De TAHD is de échte inspiratiebron van het TEP: de leiders van het TEP werden trouwens door Clinton en Blair uitgenodigd in mei 1998.

De burgers en hun verkozenen daarentegen, zijn en worden nog steeds op afstand gehouden.

4. DE DIENSTEN: EEN PRIORITEIT VAN HET TEP

Het "Actieplan van het Transatlantisch Economisch Partnerschap" van de Europese Commissie stelt wel heel veel belang in de diensten. Ze komen niet alleen terug in de thema's van de Transatlantische dialoog, maar komen ook aan bod in het kader van de bilaterale en multilaterale activiteiten. De diensten zijn het belangrijkste doelwit. De bedoeling van het actieplan is duidelijk: samen een "ambitieuze programma" voor de liberalisering van de

diensten bepalen met als doelstellingen:

- de toegangsmogelijkheden tot de markt vergroten
- de specifieke obstakels (de nationale en regionale wetgevingen en reglementeringen) die bestaan binnen de sector van de diensten, verwijderen
- de vestigingsvoorwaarden verbeteren (dit betekent de wetgevingen die de nationale dienstverleners bevoordelen, te niet doen)
- nieuwe regels opstellen die de toegang tot de markt moeten verstevigen en die garanderen dat de diensten kunnen geleverd worden in een klimaat dat gunstig is voor de vrije concurrentie (dit wil zeggen de ethische, fiscale en sociale normen, net als de ruimtelijke ordening, gezondheidszorg- en milieunormen, elimineren).

Het komt er gewoon op neer, een soort gemeenschappelijke markt USA-EU te creëren voor de dienstensector. Alle diensten zullen, langzaam, op commerciële leest geschoeid worden, zonder dat de taak van diensten aan het publiek een andere behandeling kunnen krijgen.

5. DE DUBBELE TAAL VAN PASCAL LAMY

Europees Commissaris Pascal Lamy, onderhandelaar van de EU in de WTO, put zich, sinds geruime tijd, uit in het bedenken van formuleringen die moeten bewijzen dat hij weerstand biedt aan de neoliberale druk. Hij bestookt de Franse media met uitdrukkingen als "de mondialisering in toom houden", "voor een omkaderde mondialisering". Hij beweert dat Europa niet een deel van het probleem is, maar een deel van de oplossing, want zij vormt de beste wal tegen de neoliberale golf die van de andere kant van het Kanaal en van de Oceaan komt.

Pascal Lamy gebruikt echter een heel andere taal wanneer hij uitgenodigd wordt door de echte beslissers of wanneer hij aan de onderhandelingstafel zit. In dit geval, staat hij in de voorlinies van het liberalisme. Lamy, een ex-bankier, was tevens medewerker van de Europese afdeling van de Rand Corporation, het belangrijkste studiecentrum van het Amerikaanse militair-industrieel complex. Hij verraadt zijn verleden niet.

Zo verklaart hij, in Berlijn op 29 oktober 1999, aan de Algemene vergadering van de TADH, als kersverse opvolger van Leon Brittan: "De nieuwe Commissie zal de aanbevelingen van de TAHD op dezelfde manier ondersteunen als de vorige. Wij zullen doen wat we moeten doen, maar het zou veel gemakkelijker zijn als u, van uw kant, zouden laten weten wat uw prioriteiten zijn."

Lamy weigert steeds om over de documenten van het GATS te communiceren met de verkopen en de burgers, maar zes maanden later, op 23 mei 2000 in Brussel stelt hij voor dezelfde lobby: "de vertrouwensrelatie en de uitwisseling van informatie tussen de zakenwereld en de Commissie zijn nog nooit zo goed geweest. (...) Wij leveren grote inspanningen om uw aanbevelingen uit te voeren in het kader van het Transatlantische Economische Partnerschap, bovendien is er grote vooruitgang geboekt in die domeinen waar u onze aandacht hebt op gevestigd.(...) Ter conclusie: **"wij zullen ons werk doen op basis van uw aanbevelingen."**

Ook op 8 juni 2002 in New York voor de US Council for International Business, kan hij vrijuit spreken: "We hebben de steun van de zakenwereld aan de WTO nodig voor meer liberalisering."

Hoe kunnen we een dergelijke man vertrouwen, die vandaag nog steeds durft te herhalen dat het onderwijs, de gezondheidszorg en de cultuur niet bedreigd worden door het GATS? Op 6 oktober 1999, verklaarde hij, in Straatsburg: "De WTO moet haar bevoegdheden uitbreiden om alle maatschappelijke vraagstukken te omvatten, zoals het milieu, de cultuur, de gezondheidszorg en de voeding, die in navolging van de concurrentie en de investeringen niet buiten de handel kunnen gehouden worden".

Wanneer hij aan de onderhandelingstafel zit, gedraagt deze man, die er zich op beroept de drager te zijn van de humanistische, solidaire en vrijgeveige boodschap van Europa, zich als de meest onverbiddelijke, agressieve en arrogante onderhandelaar. Uit de getuigenissen van de delegaties uit het Zuiden, die aan die onderhandelingen deelnemen, is het overdui-

delijk: Lamy hanteert een dubbele taal en is een fervente aanhanger van het liberalisme in zijn meest dogmatische vorm.

Lamy is de man die durft spreken van een "partenariaat" met de landen van Afrika, de Caraïben en de Stille Zuidzee, maar is hij niet diegene die ook aan die landen de structurele aanpassingsprogramma's van het IMF oplegt. Programma's die de onderwijs- en gezondheidssystemen vernietigen. Is hij het niet die respect voor de akkoorden van de WTO oplegt, wanneer die landen opmerken dat die nefast zijn voor hun ontwikkeling?

Hij die in 2002 aan het Franse dagblad Libération verklaarde: "de gezondheid gaat voor de winst", is hij niet dezelfde die de meest verouderde voorstellen tot betrekking met de beslissingen van Doha over de kwestie van de toegang tot de meest noodzakelijke geneesmiddelen op tafel legt en zelfs nog slechtere voorstellen doet dan deze die het status-quo betrachten in de betrokken landen?

Hij die beweert voor het principe te zijn van de openbare diensten als grondwettelijk element van het "Europese model", was hij niet de vragende partij om onderhandelingen te beginnen binnen de WTO over de privatisering van milieugoederen en -diensten (de hele keten van bronwater tot rioleringen, de hele afvalketen, de natuurparken, toeristisch beleid, sommige aspecten van de ruimtelijke ordening...)?

Is de Europese Unie niet de meest agressieve vragende partij voor onderhandelingen over de investeringen, openbare markten, concurrentie en uitwisselingsmogelijkheden? Het gaat niet enkel om het heropvoeren van het MAI-akkoord, dat in 1998 verworpen werd, maar men wil nog verder gaan en die politiek die de lokale en regionale ontwikkeling bevordert, ontmantelen en men wil ook de volkeren onderwerpen aan de wil van de multinationale bedrijven.

Het is duidelijk, dat als sommige Europese landen de globalisering willen omkaderen, ze in de eerste plaats Pascal Lamy zullen moeten omkaderen en zijn uitermate ruim mandaat zullen moeten inperken. Dat mandaat dat hem in 1999 is toegekend op de conferentie van de WTO in Seattle, is sindsdien nog nooit gewijzigd.

6. DE NEOLIBERALE AGRESSIVITEIT VAN DE EUROPESE COMMISSIE

“Geen enkele staat zal verplicht worden om één van zijn dienstensectoren te liberaliseren” beweren de pleitbezorgers van het GATS, onder hen ook Europees Commissaris van Handel Pascal Lamy. Maar wat blijft er nog over van die autonomie van de staten ten aanzien van het GATS? Wat blijft er nog over van het soevereine recht van elk land om reglementeringen op te stellen eigen aan de wensen van de bevolking? Wat houdt die zogenaamde “flexibiliteit” van het GATS, waar P. Lamy zo prat op gaat, eigenlijk in?

Elke staat die lid is van de WTO is verplicht die akkoorden toe te passen. Het GATS verplicht ook alle regeringen om de algemene verplichtingen zonder enige uitzondering te respecteren.

Op hetzelfde ogenblik stelt Pascal Lamy, met de steun van de 15 Europese regeringen, voor om het niveau van de verbintenissen nog te verhogen. Dit betekent een maximum aantal landen onder druk zetten om een privatiseringsproces te beginnen in een maximum aantal dienstensectoren. Een proces dat niet tot doel heeft om de nationale reglementeringen te beschermen, maar om die te ontmantelen. Op initiatief van de Europese Unie, besliste de ministerconferentie van de WTO,

in november 2001 in Doha, een kalender op te stellen en de lidstaten op te roepen tot privatisering. De bewering van Europees Commissaris Lamy is pure theorie, aangezien elke staat onderworpen is aan de eisen van de liberalisering van de andere staten en aangezien ze zelf ook verplicht worden bepaalde dienstensectoren te offeren aan de Moloch van de absolute vrijhandel.

Met het oog op de uitvoering van de beslissingen van Doha, bevordert de Europese Commissie een intense dialoog met de European Services Forum (EFS), de Europese patroonsvereniging van de Europese dienstverleners.

In oktober 2001, schreef M. Joao Machado, diensthoofd van de directie van M. Lamy aan M. Pascal Kerneis, directeur van het EFS, en vroeg zijn medewerking in de voorbereiding van de toekomstige Europese vragen tot liberalisering: “We zullen de voorstellen van de industrie zeer goed ontvangen in de mate dat ze toelaten de problemen vast te stellen en de eisen te formuleren. Zonder de bijdrage van het EFS, riskeert deze oefening zuiver intellectueel te blijven, zodat we naast de belangrijke problemen grijpen.”⁹

Ondanks het feit dat organisatie van diensten voortkomt uit een echte keuze van de gemeenschap, heeft de Europese technocratie de democratische instanties van de vijftien lidstaten zorgvuldig ontweken: ze heeft geen enkel nationaal parlement geraadpleegd over de keuzes die de Commissie in samenspraak met het zakenmilieu heeft gemaakt.

Op 30 juni 2002, paste de Europese Commissie de beslissingen van Doha toe en vroeg in naam van de Europese volkeren aan 109 landen een aantal dienstensectoren open te stellen voor een verregaande liberalisering. Met de medeplichtigheid of dank zij de onverschilligheid van de vijftien EU-lidstaten, vaardigde de Commissie een strikte geheimhouding uit en dit zonder wettelijke basis.¹⁰

Deze documenten zijn inmiddels gelukkig uitgelekt¹¹. Hetzelfde geldt voor de voorstellen van de Commissie inzake het aanbod.¹²

Op die manier blijkt welke omvang die processen van liberalisering zullen aannemen, wanneer de onderhandelingen over de vraag-aanbod, eerst bilateraal en daarna multilateraal, slagen.

GATS EN WATER

Voor de Europese Commissie behoort water niet langer tot het gemeenschappelijk erfgoed van de mensheid. Water is een banale koopwaar, die zoals petroleum op de internationale markt verhandeld moet worden. De Europese Commissie wil, op aandringen van de multinationale bedrijven, « het water veranderen in petroleum ». Dat doet ze op zo een agressieve manier, dat totnogtoe geen enkel land een verbintenis met betrekking tot de waterdistributie afsloot.

De ministerconferentie van de WTO, in november 2001 in Doha, betekende een forse stimulans voor dit proces van « verpetrolisering » van het water. Op voorstel van de Europese Unie werden in Doha de onderhandelingen over het GATS versneld.

Het is op vraag van de Europese Unie dat de WTO «de vermindering, ja zelfs, de afschaffing van alle tarief en niet-tarief gebonden obstakels op goederen en milieudiensten. » in het programma van de onderhandelingen, die moeten eindigen op januari 2005, opneemt (punt 31(iii) van de ministeriële verklaring). De ministers kwamen ook overeen dat de onderhandelingen «bijzondere aandacht » moeten besteden aan «het effect van de milieumaatregelen » om toe te zien dat die geen belemmering vormen voor de handel; ze wijzen erop dat het werk over deze zaken moeten uitmonden in resultaten die verenigbaar zijn met het

niet-discriminerende karakter van de commerciële wetten (punt 32).

Aangezien het gaat over Europese eisen tot liberalisering van de diensten in andere landen, stelt de Europese Commissie een nieuwe classificatie voor de milieudiensten voor. Zij creëert dan ook meteen een nieuwe categorie : « waterbeleid voor het waterverbruik en afvalwater ». Op de 109 Europese aanvragen zijn er 2 gericht op deliberalisering in even veel landen van de diensten die betrekking hebben op het waterverbruik en de verwerking van afvalwater. Deze aanvragen slaan ook op de niet winstgevendende systemen van waterdistributie. Telkens vraagt de Europese Commissie aan deze 109 landen om het principe van de nationale behandeling toe te passen en de markt te openen voor het onderzoek en het beheer van de watervoorraden, het oppompen en het aanleggen van watervoorraden, de distributie van drinkwater en de behandeling van afvalwater. Zo liggen alle openbare diensten onder vuur, of ze nu vallen onder het centrale of gemeentelijk bestuur.

Op die manier laat de Europese Commissie duidelijk haar misprijzen blijken voor de democratische keuze van de volkeren. Ze eist de liberalisering van de watersector in landen, waar de bevolking en de politieke verkozenen verzet hebben geboden en hun regeringen hebben verplicht hun liberaliseringsprogramma's voor de watersector terug te schroeven of op te bergen : Bolivia, Egypte, Panama, Paraguay.

In mei-juni 2002, werden nogal wat brieven over en weer geschreven tussen Seuz-Lyonnaise des Eaux (ondertekend door Ulrike Haeur) en de diensten van Europees Commissaris Pascal Lamy. Deze laatste benadrukte haar vastberadenheid om gebruik te maken van artikel 6.4 van het GATS, om zoveel mogelijk « disciplines » door te drukken. De Commissie vroeg aan de privé-firma Seuz- Lyonnaise des Eaux om melding te maken van de wetgevingen en reglementeringen, die land per land, « uw operaties in negatieve zin kunnen beïnvloeden » en legt daarbij de nadruk op de nationale normen die de universele diensten worden opgelegd.

De Amerikaanse juriste, Lori Wallach, wees er al eerder op dat een vrijgemaakte toegang tot de ondergrondse watervoorraden de weg opent voor de liberalisering van de waterbronnen. Een voorbeeld daarvan is de Europese vraag aan Taiwan om haar wet af te schaffen die aan buitenlandse bedrijven verbiedt waterbronnen te bezitten.¹³

Op die manier kan het proces van de totale « verpetrolisering » van het water eindigen.

Een ander voorbeeld van hoe de Europese Commissie een dubbele taal hanteert : nog voor de 109 eisen bekend gemaakt werden, stelde de Commissie met haar gebruikelijke arrogantie : « De bekommernissen als zouden de volgende onderhandelingen van het GATS bepaalde zaken betreffende de openbare diensten bedreigen... door bijvoorbeeld deze sectoren te dwingen tot privatisering... hebben geen enkele bestaansreden¹⁴. In elk van de 72 landen, waar de waterdistributie een openbare dienst betreft, vraagt de Europese Unie hen die te liberaliseren. »

De Europese Commissie, met de steun van de 15 regeringen en parlementen en gehoorzaam aan de lobby die de hele waterketen, de afvalverwerking, de energievoorziening, de natuurparken, touristische parken en alle goederen en diensten wil privatiseren en die wil tussenkomen in het beleid van ruimtelijke

ordering, deze Europese Commissie toont zich weer eens als het machtigste politieke wapen van Europa om het algemene belang ondergeschikt te maken aan de logica van de winst.

Het is overduidelijk : de prioriteit voor de Europese Commissie is voldoening te schenken aan Vivendi, Seuz-Lyonnaise Eaux, Thames Water en AquaMundo. Haar aandacht gaat niet uit naar de Europeanen en nog minder naar de inwoners van de 72 landen in de wereld, waarvan een groot deel behoort tot de allerarmsten.

De beslissing van Doha viseert de watervoorziening dubbel : als een « goed », maar ook als een dienst. Het GATT (voorloper van het GATS) rangschikt de watervoorziening als een goed. Volgens het GATT kon een « goed » onderworpen worden aan specifieke maatregelen, die in punt 32 van de verklaring van Doha worden aangevochten. Volgens punt 32 kunnen de sociale wetgeving en de milieunormen in geen geval een belemmering vormen voor de regels van de vrije concurrentie, die in de WTO-akkoorden zijn vastgelegd. Zich beroepend op het programma van Doha en het GATS, verzekert de Europese Commissie er zich van dat er een opmerkelijke vooruitgang zal gemaakt worden in het proces van de « verpetrolisering » van het water. Als de Europese Commissie haar slag niet thuis haalt tijdens de huidige onderhandelingen en in de grotere koehandel die daar zal plaatshebben, kan zij zich nog altijd beroepen op de punten 31(iii) en 32 van de ministeriele verklaring van Doha.

Het onderzoek en het beheer van de watervoorraden, het oppompen en het aanleggen van watervoorraden, de distributie van drinkwater en de behandeling van afvalwater, gaan allemaal onder het hakmes van het GATS.

De water- en milieudiensten moeten aan de bevoegdheid van de WTO onttrokken worden.

GATS EN HET ONDERWIJS

In de aanloop van de onderhandelingen over het GATS die in 2000 zouden beginnen, stelden de diensten van de WTO een document voor dat oorspronkelijk de « onderwijsmarkt » heette. Een heel programma...

Dit document splitst die « onderwijsmarkt » in 5 sectoren op¹⁵ :

1. primaire sector : kleuteronderwijs en lager onderwijs ;
2. secundaire sector : middelbaar onderwijs van eerste en tweede graad, technisch onderwijs, beroepsonderwijs en onderwijs voor gehandicapten ;
3. hogere sector : technisch en beroepsonderwijs van de derde graad, universiteit ;
4. sector van het volwassenenonderwijs : dag- of avondonderwijs voor volwassenen, permanente vorming, « open university », cursus per post, cursussen op radio of TV ;
5. sector van alle andere onderwijsdiensten : alle onderwijsactiviteiten die niet onder de eerste vier sectoren vallen, de privélessen aan huis, inbegrepen.

Pascal Lamy¹⁶ en de 15 regeringen van de Europese Unie sloven zich uit om de vrees te weerleggen, dat men ook het onderwijs zal treffen. Ze schrikken er zelfs niet voor terug om soms het tegenovergestelde te beweren, wanneer ze aanhalen dat het onderwijs beschermd is door het artikel 1,3 b en c van het GATS (zie eerder)¹⁷. Niets is minder waar.

Het GATS is van toepassing in alle landen waar de onderwijsvoorzieningen « in concurrentie treden met één of meerdere dienstverleners ». Dit is bijna in alle landen van de wereld het geval. Bovendien, wat betreft de landen van de Europese Unie beschouwt het Gerechtshof van de Europese Gemeenschap het onderwijs niet als een dienst die moet uitgeoefend worden door de officiële overheid¹⁸.

In 1994, na het ondertekenen van de akkoorden van Marrakesj en dus van het GATS, kregen de regeringen een eerste mogelijkheid om verbintenissen tot liberalisering aan te gaan, maar ook om vrijstellingen op die verbintenissen te formuleren. De Europese Commissie heeft verbintenissen aangegaan voor de sectoren 1, 2, 3, en 4 (primaire, secundaire, hoger en volwassenenonderwijs). Dit wil zeggen dat de Europese Commissie er zicht toe verbindt geen nieuwe maatregelen op te leggen die de komst van privé-dienstverleners, hun toegang tot de onderwijsmarkt en de mobiliteit van het personeel, zou beperken in die vier sectoren.

Daarentegen formuleert ze vrijstellingen met de bedoeling het openbaar onderwijs in die vier sectoren te beschermen.

Die vier sectoren zijn van dan af beschermd. Totdat de verbintenissen en vrijstellingen worden herzien. Dit wordt voorbereid door een aantal verklaringen die de publieke opinie

klaar moeten maken. In juni 2000, verklaarde de vertegenwoordiger van de Europese Unie bij de WTO : « het onderwijs en de gezondheidsvoorzieningen zijn rijp voor liberalisering ». Bij het begin van dit jaar bevestigde de Europese Commissaris voor onderwijs, Mevrouw Reding, dat de Europese universiteiten «in staat moeten zijn om concurrentieel te zijn op de wereldmarkt van het hogere onderwijs » (Le Monde, 28.01.2003).

We kunnen ons ook terecht afvragen wat die vrijstellingen waard zijn. Pascal Lamy herhaalt voortdurend voor de publieke opinie dat « in principe die vrijstellingen niet langer dan 10 jaar geldig zouden moeten zijn » (zie p 9-10)

Wat moeten we daaruit besluiten ? Wat zal er gebeuren in 2004, tien jaar na het inleveren van de lijsten van vrijstellingen inzake het onderwijs ? Zal het openbaar onderwijs overleven na het einde van die vrijstellingen ?

Alhoewel het gaat om een initiatief van de Europese Unie, besloot de WTO een proces op gang te brengen dat « het niveau van de verbintenissen moet verhogen » zodat een maximum aantal dienstensectoren geliberaliseerd worden in een maximum aantal landen.

Bij nader onderzoek van de vraag tot liberali-

sering van de Europese Commissie aan de 109 landen, blijkt dat de Europese Commissie, tegen de wil van verschillende regeringen in, aan de Verenigde Staten vraagt sector 5 van het onderwijs te liberaliseren. Het omgekeerde mag ook. Het is genoegzaam bekend dat landen als Australië en Nieuw-Zeeland, slippendragers van de VS, alle onderwijsvoorzieningen geliberaliseerd willen zien. in alle lidstaten van de WTO.

Volgens de Europese Commissie, richten de vragen van de WTO-lidstaten aan de Europese Unie, zich voor de helft op de liberalisering van de sectoren 3, 4 en 5 van de « onderwijsmarkt »; die vragen beogen de vier vormen van dienstverlening in het onderwijs. Zonder duidelijk te maken over wie het gaat kondigt de Commissie aan dat « een aantal landen de afschaffing vragen van alle voorbehoud zowel voor sector 1 als 2 .²⁰ »

De Internationale van het Onderwijs²¹ vindt terecht dat de dubbelzinnigheid van de regeringen en ondoorzichtigheid van de onderhandelingen, zowel op het niveau van de Europese instellingen als van de WTO, de bevolkingen en de eerste betrokkenen (ouders, leraars, leerlingen) « voor voldongen feiten plaatst, zonder dat ze hun standpunt hebben kunnen uiteenzetten ».

GATS DE GEZONDSHEIDSZORG EN DE SOCIALE DIENSTEN

De opmerkingen die bij de onderwijssector worden gemaakt, gelden in grote mate ook voor de sector van de gezondheidszorg en de sociale diensten.

Net als de andere sectoren van algemeen belang, vormen ze het doelwit van de WTO. Deze betreft dat « zelfs in de ontwikkelde landen de gezondheidssector (...) maar weinig bijdraagt tot de handel » en stelt vast dat « verschillende experts, en meer bepaald in de landen van de OCDE, de neiging hebben de gezondheidssector minder te zien als een « bijdrage » aan het BNP dan als een rem op de economische expansie. ²² »

De WTO vindt dat de « geleidelijke overgang naar systemen van privé-deelname interessante economische perspectieven kan bieden ». De WTO stelt vast dat bijna alle maatregelen (wetten, reglementeringen, nationale, provinciale en lokale procedures) die betrekking hebben op de organisatie van de sector of de dienstverlening, rechtstreeks of onrechtstreeks de bepalingen van het GATS treffen, in het bijzonder de toegangsvoorwaarden zoals die in de vier vormen vermeld staan.

Daarbij maakt de WTO nog eens zonder omwegen duidelijk wat ze verstaat onder « de diensten die door de overheid worden vervuld » (artikel 1, 3 c) : het verstrekken van gratis medische verzorging of hospitalisering, door tussenkomst van de overheid. Enkel en alleen in dit geval, is de dienst niet onderwor-

pen aan de normen van het GATS. Het blijft lang zoeken naar een concreet voorbeeld.

De WTO stelt voor het GATS toe te passen op de gezondheidszorg door middel van drie soorten van reglementeringen :

- a) de wetgevingen in verband met de kwalificatie en licenties voor de individuele gezondheidswerkers,
- b) de voorschriften inzake goedkeuring voor institutionele dienstverleners zoals klinieken en hospitalen ;
- c) de reglementering en gebruiken inzake de terugbetalingen van verplichte verzekeringen in het publieke en het privé-systeem.

In 1994 verplichtte de Europese Commissie er zich toe geen nieuwe maatregelen uit te vaardigen die de komst van privé-dienstverleners zou bemoeilijken. Daarvoor ging ze een aantal verplichtingen aan in de sector van de gezondheidszorg in de volgende diensten :

- medische diensten en tandverzorging
- dierengeneeskunde
- diensten van verloskundigen, verplegers, psychotherapeuten en paramedisch personeel
- hospitaaldiensten
- sociale diensten
- diensten van ziekteverzekering

Maar net als in het geval van het onderwijs, beperkte de Europese Unie haar verbintenissen door een aantal vrijstellingen in te voeren.

En zoals voor alle vrijstellingen, die op de lijst van 1994 staan, zal hun geldigheid in vraag gesteld worden vanaf 2004.

Volgens de Europese Commissie zijn er maar weinig aanvragen ingediend bij de lidstaten van de Europese Unie voor het liberaliseren van gezondheidsdiensten. Het zou vooral²³ gaan om vormen 3 en 4.

Maar de druk van de privé-sector om verder te gaan met de liberalisering van de gezondheidszorg is vrij groot. Daarbij beoogt ze niet alleen de privatisering van de verzorging, maar ook de afschaffing van de wetten die de producten die nadelig zijn voor de gezondheid (alcohol, tabak, genetisch gemanipuleerde producten, babyvoeding, sommige medicijnen, enz...) verbieden of controleren. Zowel de farmaceutische bedrijven als de netwerken van medische privé-dienstverleners (privé-ketens van hospitaal, medische kabinetten of tandartsen) zijn het erover eens dat de

commerciële doelstellingen voorrang hebben op de gezondheidsdoelstellingen en bevechten, in de internationale bijeenkomsten, de inspanningen om de publieke gezondheidszorg te beschermen. De verzekeringsmaatschappijen zijn lang niet de laatsten om de dominante idee over de noodzaak van de privatisering van de gezondheidszorgen, te voeden.

Ondanks de intense druk die de Wereldgezondheidsorganisatie van die milieu's ondervindt, laat ze niet na de politieke actoren te waarschuwen voor het immense gevaar als ze de gezondheid zien als totaal ondergeschikt aan de economische rationaliteit. Jammer genoeg luisteren maar weinig regeringen van de rijke landen daar naar.

Ook op dit domein is de achteruitgang overduidelijk. Nog nooit is de doelstelling van een universele gezondheidszorg zo veraf geweest.

GATS EN DE LANDEN VAN HET ZUIDEN

Een theoretische flexibiliteit

§ 2 van artikel 19 van het GATS bepaalt dat « de nodige flexibiliteit zal gehanteerd worden voor de verschillende ontwikkelingslanden lidstaten, zodat ze minder sectoren moeten openstellen, minder soorten transacties moeten privatiseren, geleidelijk aan de toegang tot hun markten kunnen vergroten in functie van hun ontwikkelingssituatie...voor buitenlandse dienstverleners... »

Op grond van deze flexibiliteit, zou elk land uit het Zuiden vrij zijn te kiezen wanneer, hoe en welke sectoren ze willen liberaliseren. Eerder al (zie pagina 14-15) zagen we dat de bewering dat elk land, rijk of arm, vrij zou zijn om het GATS al dan niet toe te passen, volledig theoretisch is, want na elke reeks van onderhan-

delingen is de druk op alle landen om hun niveau van liberalisering van de dienstensector te verhogen, zeer groot. Die flexibiliteit staat rechtstreeks in verband met een onderhandeling, met andere woorden staat in verband met een concrete context, waarin de krachtsverhoudingen vrij spel hebben. We hebben gezien dat die context altijd nadelig is voor de ontwikkelingslanden en de vertegenwoordigers van die landen bij de WTO, getuigen daar elke dag van ²⁴.

Bovendien, onderwerpt het proces van vragen-aanbod de niet-geïndustrialiseerde landen aan de druk van de rijke landen, die over veel meer troeven beschikken om hun wil op te leggen. De onderhandelaars staan nooit op gelijke voet : het zijn altijd dezelfde die over de politieke, economische en financiële druk

beschikken, over dezelfde basisinformatie in alle domeinen, en vele experts.

De procedure van vraag-aanbod bevestigt in wezen de ongelijkheid, in die mate dat alleen de rijke landen uitgerust zijn om er beroep op te kunnen doen. Alleen de rijke landen beschikken over de basisinformatie, over de noodzakelijke en gesofistikeerde onderzoeks-instrumenten en over een groot aantal experts. Het opstellen van lijsten van verbintenissen en beperkingen voor de toegang tot de markt, de nationale behandeling, de interne reglementeringen, wetende dat al die keuzes onomkeerbaar zijn, vereist een vermogen tot anticiperen en voorzien, iets waar de meest landen uit het Zuiden van verstoken blijven. Hoe kan men van flexibiliteit spreken wanneer de regeringen de toekomst moeten vastleggen met een grote dosis aan onzekerheden? Wanneer de verplichtingen bepaald worden door disciplines die voortvloeien uit onderhandelingen die volgen op de verbintenissen en wanneer die onderhandelingen blijven plaatsgrijpen?

Bovendien beschikken de ontwikkelingslanden niet over de nodige basisinformatie over de rijke landen, die hen in staat moeten stellen ook pertinente vragen te stellen en « gelijk spel » te spelen met die landen.

Als de Europese Unie dan ook nog van sommige landen eist, dat ze de algemene beperkingen op het liberaliseringsproces, van 1994, opheft en dit om de mogelijkheid te behouden rechtstreeks op hun ontwikkeling in te spelen, dan maakt ze komaf met die zogenaamde flexibiliteit van §2 van artikel 6.

In die context, strooit de flexibiliteit van het GATS enkel zand in de ogen om het onaanvaardbare aanvaardbaar te maken : ze verhindert de ontwikkelingslanden hun eigen politiek uit te dokteren en laat de westerse privé-bedrijven toe naar eigen goeddunken te handelen in die landen.

Een grootschalige agressie tegen de landen van het Zuiden.

Het officiële discours van de Europese Unie over de zogenaamde "agenda voor ontwikkeling", wordt tegengesproken, door de initiatie-

ven van de Commissie zelf, behalve wanneer het gaat over de ontwikkeling van de Europese ondernemingen. De Commissie stuurde een lijst naar 109 landen, aangepast aan elk land, van diensten die ze wil geprivatiseerd zien in die landen. Zij moeten die diensten dan openstellen voor Europese dienstverleners. Die diensten zijn dan ook niet langer beschermd door de nationale wetgeving en reglementeringen.

Zolang die lijsten geheim bleven, hoorde je de Europese Commissie en sommige ministers verzachtende praatjes maken, in de stijl van: "we hebben geen vraag gesteld aan de armste landen²⁵", "we eisen nooit de privatisering van de openbare diensten," "het nationale recht om de diensten te reglementeren blijft behouden."²⁶

Pascal Lamy, rekening houdend met de complexiteit van de teksten, de ondoorzichtigheid van de procedures en de onwetendheid van de meerderheid van de politieke besluitmakers en journalisten, durfde zelfs te beweren dat "de onderhandelingen van de WTO ging over de handel in diensten en niet over de regulering van de diensten zelf."²⁷ De wil om de publieke opinie te misleiden over de mogelijkheden van het GATS, is evenredig met de financiële inzet die nodig is voor de uitvoering van het GATS.

Die 109 vragen zijn gekend sinds februari 2003. De georchestreerde desinformatie van de Europese Commissie die kon rekenen op politieke steun en die van de media, komt nu duidelijk aan het licht²⁸.

Van de 109 landen, zijn er 94 gerangschikt als ontwikkelingsland. Onder hen, zijn er 41 gekend als "landen met een gering inkomen" en 30 staan op de lijst van de "minst ontwikkelde landen" (MOL).²⁹

De Europese eisen, voor de diensten, voor de 94 ontwikkelingslanden zijn de volgende:

- professionele diensten: 63/64 waarvan 9 MOL
- diensten aan ondernemingen: 94 waarvan 24 MOL
- telecommunicatie en openbare diensten inbegrepen: 91 waarvan 30 MOL
- de post en openbare diensten inbegrepen: 23

- bouw: 46
- milieudiensten en openbare diensten inbegrepen: 62 waarvan 7 MOL
- financiële diensten en openbare diensten inbegrepen: 71 waarvan 21 MOL
- toerisme: 48 waarvan 5 MOL
- persagentschappen: 45
- transport: 77 waarvan 18 MOL
- energie: 31 waarvan 1 MOL

Tijdens de top van de MOL in Brussel, in maart 2002, vroegen deze landen uitdrukkelijk dat ze niet verplicht zouden worden tot verbintenissen in meer dan vier dienstensectoren. Enkel wat betreft de Europese Unie (andere landen kunnen ook eisen gesteld hebben aan de MOL), bedraagt het aantal vragen gericht aan de MOL: Angola: 7, Bangladesh: 6, Benin: 3, Burkina Faso: 3, Birma: 5, Burundi: 4, Djibouti: 4, Gambia: 3, Guinée: 4, Guinée-Bissau: 4, Haïti: 3, Salomoneilanden: 2, Lesotho: 3, Madagascar: 6, Malawi: 3, Maldiven: 4, Mali: 3, Mozambique: 6, Nigeria: 3, Oeganda: 5, Centraalafrikaanse Republiek: 3, Democratische Republiek Congo: 5, Rwanda: 3, Senegal: 5, Sierra Leone: 2, Tanzania: 7, Tsjaad: 3, Togo: 4, Zambia: 4.

Het afschaffen van de soevereiniteit van de staten door het opleggen van totaal krankzinnige dereguleringen

Wanneer we de verschillende vragen van de Europese Unie de revue laten passeren, is het even schrikken over de omvang van de dereguleringen die ze eist. De Europeanen eisen boutweg de totale ontmanteling van de wetten en reglementeringen van het algemeen belang van de betrokken landen. Hier enkele voorbeelden uit een studie die uitgevoerd werd door de World Development Movement³⁰. Het gaat over de reglementeringen die de Europese Unie vraagt op te heffen :

- aan Barbados : de beursbelasting wanneer buitenlandse investeerders grond of onroerende goederen kopen of verkopen ;
- aan Bolivia: de verplichting voor buitenlandse investeerders om een filiaal op te richten in het land wanneer ze daar handel willen voeren ;
- aan Botswana : de voorrang die verleent wordt aan de nationale staatsburgers

wanneer die een vermogen van een buitenlander kunnen verkrijgen ; het monopolie van het publieke beheer van de watervoorziening ;

- aan Brazilië : beperking voor de buitenlandse ondernemingen van het overhevelen van fondsen van Brazilië naar het buitenland ;
- aan Kameroen : de verplichting om voor elke investering van minimum 10.000 euro één arbeidsplaats te creëren ;
- aan Chili: de verplichting voor de investeerders dat 85% van het personeel Chileen moet zijn en de verplichting voor de buitenlandse investeerders om het geïnvesteerde kapitaal minsten 3 jaar in Chili te houden ;
- aan Chili en Mexico : verbod voor buitenlanders om gronden te bezitten die aan de kust liggen ;
- aan Cuba en Indonesië : een beperking van de buitenlandse deelname in gemengde bedrijven of joint-ventures tot 49% ;
- aan Egypte : publieke monopolie van watervoorziening, energie, transport en de bouw ;
- aan Honduras : publieke monopolie van de watervoorziening ;
- aan Jordanië : de verplichting voor de buitenlandse reisagentschappen om beroep te doen om lokale dienstverleners voor de organisatie van toeristische rondreizen ;
- aan Kenia : beperking van buitenlandse investeringen tot 30% in de sector van de telecommunicatie ;
- aan Indië : de verplichting voor buitenlandse reisagentschappen om beroep te doen op een lokale reisorganisatie, zodat in geval van een overtreding de Indische autoriteiten een schuldige kunnen aanwijzen ;
- aan Maleisië : een beperking tot 51% van de deelname van buitenlandse aandeelhouders in verzekeringsmaatschappijen ; criteria voor het uitzenden van reclame in de audiovisuele media ;
- aan Taiwan : verbod aan buitenlandse ondernemingen om terreinen te verkrijgen of te huren die waterbronnen bevatten of bestemd zijn voor de landbouw, de bosbouw, als weiland, voor de jacht, de zoutwinning en mijnontginning ;
- aan Thailand : reglementering voor de

vestiging van grote supermarkten in de distributiesector ;

- aan Tunesië : monopolie van de publieke sector voor watervoorziening.
- enz, enz, enz, over honderden pagina's .

En nog steeds durven Pascal Lamy en de neoliberalen beweren dat de Staten het recht op reglementering behouden !

De pogingen tot verdoezelen van de deelnemers aan het GATS kunnen niets aan de realiteit van de teksten veranderen: dit akkoord draagt op geen enkele manier bij tot de ontwikkeling van de landen van het Zuiden. Ze maakt van hen een prooi voor de landen van het Noorden.

De volgende fase van de onderhandelingen zal een enorme ruilhandel worden tussen vraag en aanbod, in de eerste plaats van land tot land.

Daarna zullen de resultaten van deze planeaire koehandel uitmonden in een akkoord

tussen alle lidstaten van de WTO, nadat de rijke landen weer eens gebruik en misbruik zullen gemaakt hebben van hun politieke, economische en financiële macht.

Deze onderhandelingsfase zou moeten gepaard gaan met een evaluatie van de handel in diensten voorzien in § 3 van het artikel 19 van het GATS. Deze evaluatie moet gaan over het geheel van de diensten, maar ook over elke sector. De evaluatie moet in het bijzonder rekening houden met de eigenheid van de ontwikkelingslanden, en onder hen de armste landen. Tot op vandaag heeft die evaluatie door de WTO niet plaats gehad.

Niemand kan voorspellen wat die globale koehandel met zich zal meebrengen. Eén ding is zeker : als er een akkoord wordt afgesloten op 1 januari 2005, zal onmiddellijk een nieuwe reeks onderhandelingen beginnen op initiatief van de rijke landen om de diensten die nog niet geliberaliseerd zijn in het akkoord van 2005, te liberaliseren.

EEN AGRESSIE TEGEN HET RECHT VAN DE VOLKEREN

De officiële teksten en de documenten van de onderhandelingen bewijzen dat, in tegenstelling tot wat de Europese Commissie, sommige nationale ministers en sommige politieke leiders beweren, het GATS wel degelijk een serieuze bedreiging vormt voor de democratie, voor de fundamentele rechten, voor het Europees sociaal model en voor de onafhankelijkheid van de volkeren van het Zuiden.

1. Het GATS bedreigt de democratische rechten van de burgers :

De voorwaarden die artikel 21 oplegt, maken het liberaliseringsproces onomkeerbaar. Daardoor is de politieke keuze van de burgers beperkt tot de private context, net zoals vroeger de burgers van de Sovjet-Unie enkel de optie van de Staat hadden. Dit betekent het einde van de democratie, die als hinderpaal

voor de zoektocht naar winst, wordt gezien. Via verkiezingen die slechts een naakt ritueel geworden zijn zonder enige betekenis, wordt de vrije keuze van de burgers beperkt tot partijen die allemaal in dienst staan van hetzelfde maatschappijmodel, uitsluitend gebaseerd op de individuele vrijheid en het principe van « ieder voor zich ».

2. Het GATS bedreigt het respect voor de fundamentele rechten van de mens, erkend en uitgevaardigd door de Verenigde Naties

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, het Internationaal Verdrag over economische, sociale en culturele rechten, het Internationaal Verdrag over burgerrechten en politieke rechten, de Conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie, de Internationale Conventie over het respect van de biodiversiteit worden door het GATS, zoals het geval is voor heel wat akkoorden van de WTO, radicaal in vraag gesteld. Allerlei onderzoeken en zelfs resoluties van de Commissie voor de Mensenrechten van de VN stelden dit al vast. Het GATS vormt een regelrechte bedreiging tegen het principe van de openbare diensten, een bedreiging die realiteit wordt vanaf het ogenblik dat alle beperkingen en vrijstellingen, die regelmatig verjaren, afgeschaft worden. Het GATS bedreigt het respect voor de fundamentele rechten, zoals het recht op voedsel en water, op een duurzaam leven, op onderwijs, op werk, op het voorzien van de basisbehoeften, op sociale normen.

3. Het GATS bedreigt het sociaal model

De vierde vorm van dienstverlening, die betrekking heeft op de mobiliteit van fysieke personen, zal het de openbare overheden onmogelijk maken de wetten te respecteren en garantie te bieden voor de collectieve overeenkomsten, die de basis vormen van dit sociaal model. De werkgevers kunnen perso-

neel, dat kan bogen op 150 jaar sociale strijd, plaatsen tegenover tijdelijk personeel afkomstig uit andere landen, op wie dan de sociale politiek en de loonpolitiek van het land van herkomst kan toegepast worden.

Artikel 6 betreffende de interne reglementeringen geeft aan de WTO de bevoegdheid om « disciplines » uit te werken, zodat de nationale, regionale en lokale wetgeving en reglementeringen geen principes in verband met ethiek, gezondheidszorg, sociale en milieuproblematiek bevatten die « strenger zijn dan noodzakelijk » en die een hinderpaal zouden vormen voor de vrije markt. Dank zij deze « disciplines », kan de WTO de bescherming van de gezondheidszorg, sociale, culturele en milieuvorzieningen ontmantelen, in eender welk land en op eender welk regeringsniveau.

4. Het GATS bedreigt de openbare diensten

Het gezamenlijke effect van artikels 8 (monopolies), 9 (handelspraktijken), 16 (markttoegang) en 17 (nationale behandeling) leiden bijna automatisch van de liberalisering naar de privatisering. Dat is nu reeds het geval in de Europese Unie, een mini WTO, haar keuze voor de totaal geliberaliseerde markt vormt het voorbeeld bij uitstek van de geleidelijke ontmanteling van de openbare diensten en van de massale vernietiging van arbeidsplaatsen.

5. Het GATS organiseert de herkolonisering van het Zuiden

Het GATS opent de weg naar de herkolonisering door de landen van het Zuiden te verplichten te verzaken aan alle wetgeving en reglementeringen inzake de diensten. Dat is zeker niet de weg naar ontwikkeling. Die landen zullen niet noodzakelijk afhankelijk zijn van de landen van het Noorden, maar zullen zeker afhankelijk worden van de bedrijven uit het Noorden. Wie wordt daar beter van ?

WAT DOEN ?

De meest angstaanjagende gevolgen van het GATS laten zich vandaag de dag nog niet voelen.

Op grond van de beslissingen van de ministerconferentie van de WTO in Doha, zal het GATS in 2005 toegepast worden op basis van de resultaten van de huidige onderhandelingsfase.

Het is dus vijf voor twaalf. De geheimen zijn ontsluitend, de leugens ontmaskerd. De inzet is bekend. We kunnen niet langer zwijgen.

Het GATS is een pletwals, die komaf wil maken met alle verworvenheden die de mensheid sinds 1789 bekomen heeft. Verworvenheden die instaan voor de erkenning van de mens in al zijn waardigheid, zodat in vrijheid een maatschappij opgebouwd wordt waarin solidariteit leidt naar gelijkheid.

Hoe kunnen we niet verbolgen zijn over een dergelijk document ? Hoe kunnen we niet in opstand komen tegen een project dat ons allemaal aanvalt, alle burgers, alle volkeren van Noord en Zuid ? Alles wat het GATS voorstelt is zo onaanvaardbaar, dat het wel moet oproepen tot bewustzijn, een mobilisering van de harten, opstand en strijd..

Wat kunnen wij stellen tegenover het geweld van mechanismen die in het grootste geheim onderhandeld werden en die bedoeld zijn om twee eeuwen van politieke en sociale verworvenheden te vernietigen, en om opnieuw, in Noord en Zuid, te onderdrukken en te onderwerpen ?

«Toen de volkeren streden tegen de slavernij, de apartheid of het kolonialisme, eisten ze niet hun deel van de winsten van die slavernij, apartheid of kolonialisme op. Ze streden tegen het systeem van slavernij, apartheid of kolonialisme. Zo eisen wij ook niet een deel van de winsten van de globalisering op. We moeten het systeem bestrijden, zelfs van de globalisering zoals die vandaag de dag is», stelt Martin KOHR, directeur van Third World Network. We moeten het GATS niet aanpassen, we moeten het bestrijden.

De regeringen, de Europese Commissie, de WTO schenden onze rechten. Zullen we hen zomaar hun gang laten gaan ? Zullen we berusten en ondergaan ? Zullen we de grootste politieke en sociale terugslag in twee eeuwen, zomaar aanvaarden ?

«Wanneer de regering de rechten van het volk schendt, dan is de opstand voor elk volk of voor elk segment van de bevolking het meest onschendbare recht en de meest onvermijdelijke plicht», bevestigt artikel 35 van de Verklaring van de Rechten van de Mens en van de Burger van 1793.

De strijd tegen het GATS vereist een mobilisatie zonder voorgaande van alle levende krachten, syndicaten en verenigingen, van alle vrouwen en mannen. Het vereist het gebruik van alle middelen die de niet-gewelddadige actie ons ter beschikking stelt. Voor iedereen, zonder enige uitzondering.

Wie deze brochure gelezen heeft, weet dat als hij/zij zich niet bekommert om het GATS, het GATS zich wel over haar/hem zal bekommeren. Van nu af aan beschikt hij/zij over de kracht van hij/zij die weet. Die kracht kan alles aan.

We moeten er overal over praten, vrienden en collega's lastig vallen. We moeten de verkozenen interpellieren, hen voor hun verantwoordelijkheid plaatsen. We moeten mobiliseren. En de besluitnemers met vragen bestoken.

De muur van Berlijn is gevallen omdat elke week, gedurende maanden en maanden, tienduizenden burgers zich verzamelden en de machthebbers trotseerden. Ons leven en dat van onze kinderen is dergelijke inspanning zeker waard.

De democratie leeft enkel als men ze doet leven.

Raoul Marc Jennar
18 april 2003

NUTTIGE ADRESSEN OP HET INTERNET

GATS

Europese vragen en aanbod :

www.gatswatch.org/reqeusts-offers.html

Amerikaans aanbod :

www.insidetrade.com

Analyses :

www.urfig.org/français.htm : (campagne GATS)

www.11.be : (site van 11.11.11. de koepel van de Vlaamse Noord-Zuidbeweging met onder meer het politiek dossier : GATS en water.)

www.oxfamsol.be (site van Oxfam-Solidariteit)

www.fgtb.be/code/nl/Documents/2003/GATS/c15_03e01Idx.htm

(brochure van de socialistische vakbond ABVV over het GATS)

www.acv-csc.be/newacv/nl/pdf/2003/0512MemoranFCSOD_NL_1.pdf

(document van de christelijke vakbond ACV – memorandum voor een betere openbare dienst)

INSTELLINGEN

WTO :

www.wto.org

Directie van de dienst Internationale Handel van de Europese Commissie :

<http://europa.eu.int/comm/trade>

LOBBIES

European Services Forum (ESF) :

www.esf.be

Trans Atlantic Business Dialogueu :

www.tabd.org

UNICE:

www.unice.org

US Coalition of Services Industries (USCSI) :

www.usci.org

VOETNOTEN

- 1 Artikel 16.4 van het Akkoord, dat het WTO in leven roept, bekrachtigt de voorrang van dit Akkoord en van alle akkoorden die door deze instelling gemaakt worden op het nationale recht van de lidstaten.
- 2 JENNAR (Raoul Marc), L'Organisation mondiale du commerce et le déclin de la démocratie, in Res publica, februari 2003, n°32, pp.36-41.
- 3 IFSL (2001), de argumenten pro voor een liberalisering van de internationale handel in diensten. Londen: International Financial Services of London, 01.05.2002
- 4 HARTIDGE (David), What the General Agreement on Trade in Services can do. Document voorgesteld in Londen op 8 januari 1997 naar aanleiding van het colloquium over het thema "Opening markets for banking worldwide: the WTO General Agreement on Trade in Services" door British Invisibles en het adviseerend kabinet Clifford Chance.
- 5 Tijdens een seminarie, georganiseerd door de club "Confrontations", te Brussel op 9 december 2002.
- 6 Wereldhandelsorganisatie, Raad voor de Handel in Diensten, buitengewone zitting, communicatie met Verenigde Staten: onderhandelingskader. Document S/CSS/W/4, 13 juli 2000(00-2883).
- 7 zie website <http://www.gatswatch.org/reqeusts-offers.html> :voorstellen van Europees aanbod
- 8 European Commission, Directorate-general for Trade, WTO Members'Reqeust to teh EC and its Member States for Improved Market Access for Services; consultation document, 12 November 2002
- 9 POLITI (Daniel), Privitazing Water: What the European Commission Doesn't Want You to Know. Washington: The Center for Public Integrity. Special Report, 7 april 2003.
- 10 Elk document draagt de vermelding "Member states are reqeusted to ensure that this text is not made publicly available and is treated as a restricted document."
- 11 Ze zijn te lezen op de website <http://www.gatswatch.org/reqeusts-offers.html> ; ook het Europese aanbod van liberalisering voorgesteld in de lente van 2003 zijn te lezen op dezelfde website.
- 12 Idem. Voor een analyse van het voorstel van aanbod van de Commissie dat voorgelegd werd aan de 15 regeringen, zie: <http://www.urfig.org/-français.htm> : campagne agcs: De diensten die de Commissie wil liberaliseren: Het Europese sociale model verder ontmantelen via de WTO (Dr. Raoul Marc JENNAR, 23 februari 2003).
- 13 Wanneer de Commissie beweert dat: "de eisen niet de toegang tot de waterbronnen beogen". Summary Of the EC's Initial Reqeusts to Third Countries in Negotiations, Brussels, 1 July 2002, p. 6

- 14 Europese Commissie: reacties op de lekken rond de pre-projecten van de verzoekschriften van de EC, 24 april 2002s
- 15 WTO, beperkte verspreiding, S/C/W/49, 23 september 1998, (98-3691) & classificatie van de WTO: doc MTN-GNS/W/120
- 16 Le Monde, 6 februari 2003.
- 17 Dergelijke bewering is te vinden op de Website van de Commissie (<http://europa.eu.int/scad-plus/leg/fr/lvb/r11012.htm>), die zelfs de WTO ontkent in het genoemde document in nota 22.
- 18 Gerechtshof van de Europese Gemeenschap, zaak 147/86: Europese Commissie versus Republiek Griekenland, Rec. 1637.
- 19 Oostenrijk, België, Finland en Zweden. Zie <http://www.urfig.org/français.htm> : campagne GATS: de Belgische houding inzake de relaties tussen Onderwijs en het Algemeen Akkoord over de Handel in Diensten (30 augustus 2002).
- 20 Zie voetnoot 8.
- 21 De Internationale van het Onderwijs, Koning Albertlaan II laan, 5, 1210, Brussel, België; Website: www.ei-ie.org
- 22 WTO, beperkte verspreiding, S/C/W/50, 18 september 1998 (98-3558).
- 23 Zo bijvoorbeeld, vraagt Singapur aan België de wetgeving die de vestiging van farmaceutische kantoren omkadert, af te schaffen en Mexico vraagt de afschaffing van het plannen van de ziekenhuisbedden en het zware medische materiaal.
- 24 KWA (Aileen) , Power Politics in het WTO. Bangkok: Focus on the Global South, 2003 (<http://www.focusweb.org>)
- 25 De Belgisch Minister voor Buitenlandse Handel heeft deze zin systematisch herhaald tijdens haar ontmoetingen met NGO's, en eveneens op dat radio RTBF op 6 februari 2003.
- 26 Formeel gezien is dit recht vervat in de considerans van het GATS: wordt nog eens herhaald in de eindverklaring van de Conferentie van Doha, en ook in de richtlijnen van de onderhandelingen van het GATS, maar het gaat enkel om wensen die niet zwaar doorwegen op het vlak van de regels betreffende de toegang tot de markt en de nationale behandeling, de enige zaken die in aanmerking worden genomen bij een geschil.
- 27 Naar aanleiding van een auditie in het Europees Parlement te Brussel, op 6 maart 2003 en in International Trade Reporter, volume 20, n°13, 27 maart 2003, p. 542. We zien dat artikel 6 van het GATS specifiek over de regulering van de diensten gaat door middel van de "disciplines".
- 28 Claire JOYE en Peter HARDSTAFF, van de Britse NGO, World Development Movement, zijn de eersten die de 109 Europese eisen systematisch geanalyseerd hebben; deze analyse bestaat in het Frans met de titel "A qui profite l'agenda pour le développement?", Londen, World Development Movement, april 2003, website: www.wdm.org.uk
- 29 Landen met een gering inkomen = classificatie van de Wereldbank; De minst Ontwikkelde Landen = classificatie van de UNCTAD.
- 30 Zie voetnoot 28-29

INHOUDSTAFEL

De WTO, instrument van de koomolnsideologie	blz. 4
Het GATS, een privatiseringsmachine	blz. 5
De openbare diensten bedreigd	blz. 8
De Europese Unie en het GATS	blz. 10
Het GATS en water	blz. 16
Het GATS en het onderwijs	blz. 18
Het GATS, de gezondheidszorg en de sociale diensten	blz. 20
Het GATS en de landen van het Zuiden	blz. 21
Een agressie tegen het recht van de volkeren	blz. 24
Wat doen?	blz. 26
Nuttige adressen op het internet	blz. 27
Voetnoten	blz. 28